

Personskadeerstatning

– utvalgte emner, som belyser premissene for
Compensatio-beregninger

Supplerende nettside for forelesningen:

www.erstatningskurs.no

morten@lexiaeducation.no

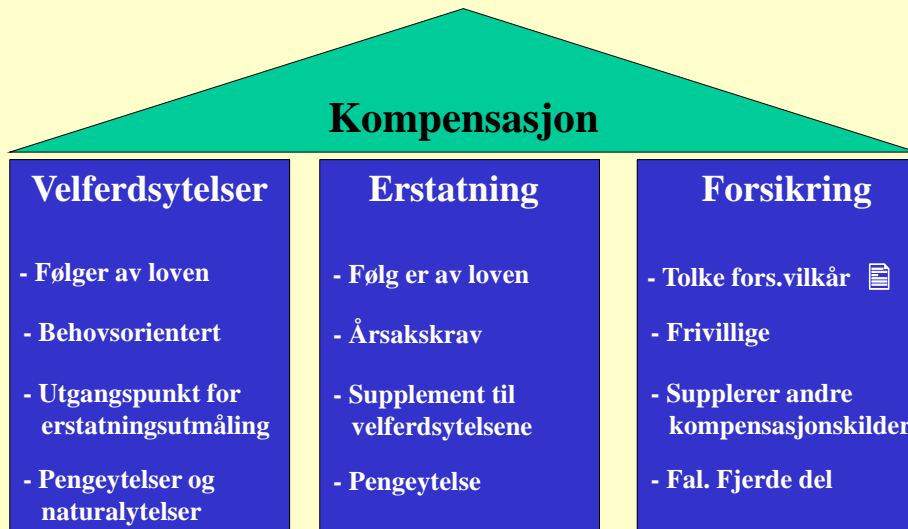
Professor dr. juris Morten Kjelland

1

2

Oversikt over kompensasjonskildene

3

§ 3-1. (erstatning for skade på person.)

Erstatning for skade på person skal dekke lidt skade, tap i framtidig erverv og utgifter som personskaden antas å påføre skadelidte i framtiden.

Erstatning for tap i inntekt og framtidig erverv fastsettes særskilt og under hensyn til skadelidtes muligheter for å skaffe seg inntekt ved arbeid som med rimelighet kan ventes av ham på bakgrunn av hans evner, utdanning, praksis, alder og muligheter for omskolering. Med inntekt likestilles verdien av arbeid i heimen.

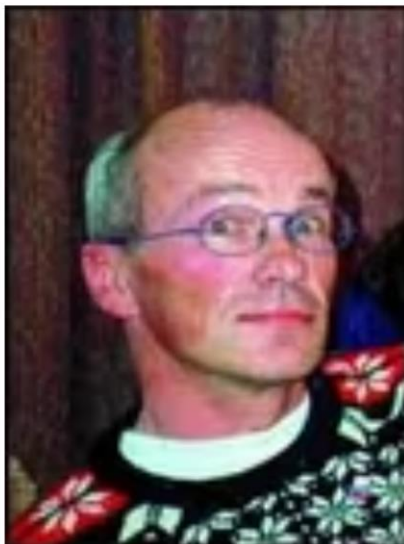
Ved erstatningsutmålingen **gjøres** fradrag for lønn under sykdom og liknende ytelser, **trygdeytelser**, ytelser fra pensjonsordning i arbeidsforhold eller yrke og for forsikringsytelser i den utstrekning den erstatningsansvarlige har betalt premien. Videre **kan** tas hensyn til forsikringsytelser som ikke går inn under foregående punktum, til annen **vesentlig økonomisk støtte** som skadelidte har fått eller kommer til å få som følge av skaden og til forholdene ellers.

Har skadelidte på skadevirkningstidspunktet ikke fylt 19 år, utmåles erstatningen for varig tap i erverv etter **§ 3-2 a**.

4

THALLIUM-DRAPET: -Jeg er ikke farlig

TRONDHEIM (VG) Statsadvokat Arne K. Uggerud mener Terje Wiik kan komme til å begå nye forbrytelser når han en gang slipper ut av fengsel. - Utopisk, sier Wiik til VG.

Trondheim 25. februar 2003 kl. 13:19

5

Kan-fradraget har vært tema i flere høyesterettsdommer, se eksempelvis *Skoland* (Rt. 1993 s. 1547), *Vestby* (Rt. 1999 s. 1382), *Rott* (Rt. 1999 s. 1967) og *Giftdrap* (Rt. 2002 s. 481). Fra nyere rettspraksis nevnes *Føflekk-kreft* (HR-2023-268). En kvinne døde av kreft som følge av mangelfull diagnostisering. Pasientskadenemnda hadde erkjent ansvar for tap av forsørger overfor avdødes ektefelle og to barn. Kvinnen hadde vært dekket under en grupplivsforsikring, og nemnda gjorde fradrag på ca. 20 prosent av forsikringssummen etter skl. § 3-1 tredje ledd andre punktum.

Høyesterett la til grunn at eventuelle **forsikringsfradrag må gjøres for hver enkelt etterlatt**, ikke i den samlede forsikringssummen for den fordelede på de etterlatte. Basert på en gjennomgang av blant annet forarbeider, rettspraksis og juridisk teori, ble det formulert **en retningslinje** for kan-fradragsvurderingen: «Det gjøres ikke fradrag for utbetalte livsforsikringer i forsorgertapsstatning dersom utbetalingene er på **15 G eller mindre for voksne og 5 G eller mindre for barn**» (avsnitt 52). Det ble tilføyd at det ved forsikringsutbetalinger til etterlatte ut over dette nivået skal vises betydelig varsomhet med å gjøre fradrag, slik at det «først er ved utbetalinger som for den enkelte etterlatte er vesentlig over 15 G for voksne og 5 G for barn ... at det bør være aktuelt å gjøre en nærmere vurdering» (avsnitt 53). I den konkrete rettsanvendelsen viste retten til at forsikringsutbetalingen til den etterlatte ektefellen tilsvarte 15 G, mens hvert av de to etterlatte barna mottok et beløp tilsvarende 2 G. Ut fra dette kom retten til at det da klart ikke var grunnlag for å gjøre noe kan-fradrag i forsorgertapsstatningen.

Kjelland 2024

Erstatningsrett – en lærebok s. 339

6

Mener staten bør gjenåpne erstatningssaker etter dommen som kom fredag

Staten skal ikke gjøre fradrag for normale livsforsikringsutbetalinger når den beregner pasientskadeerstatning, sier Høyesterett. Nå må staten endre praksis, mener advokat Therese Lohne Boehlike.

Kjetil Kolrud

13. februar 2023 kl. 06:00

Det er gått mer enn 20 år siden sist Høyesterett drøftet regelen om at man «kan» ta hensyn til forsikringsutbetalinger ved erstatningsberegningen.

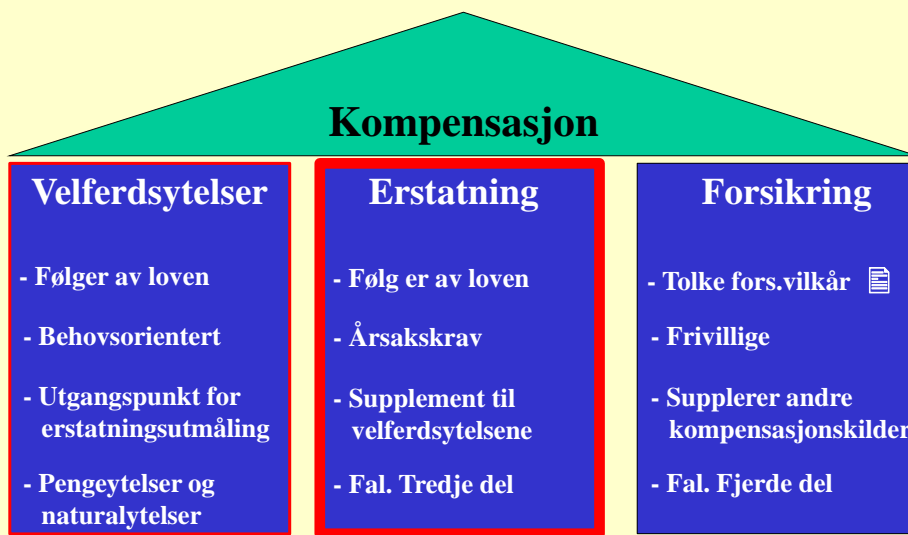
At saken nå er sluppet inn på nytt, skyldes at de etterlatte etter en kvinne som døde av feilbehandling har utfordret eksisterende praksis. Pasientskadenemnda har nemlig lagt seg på en linje der det gjøres et standardisert fradrag, der det ved forsikringsutbetalinger på mer enn én million kroner gjøres fradrag på rundt 20 prosent av forsikringsbeløpet.

Dise hadde sake i Høyesterett

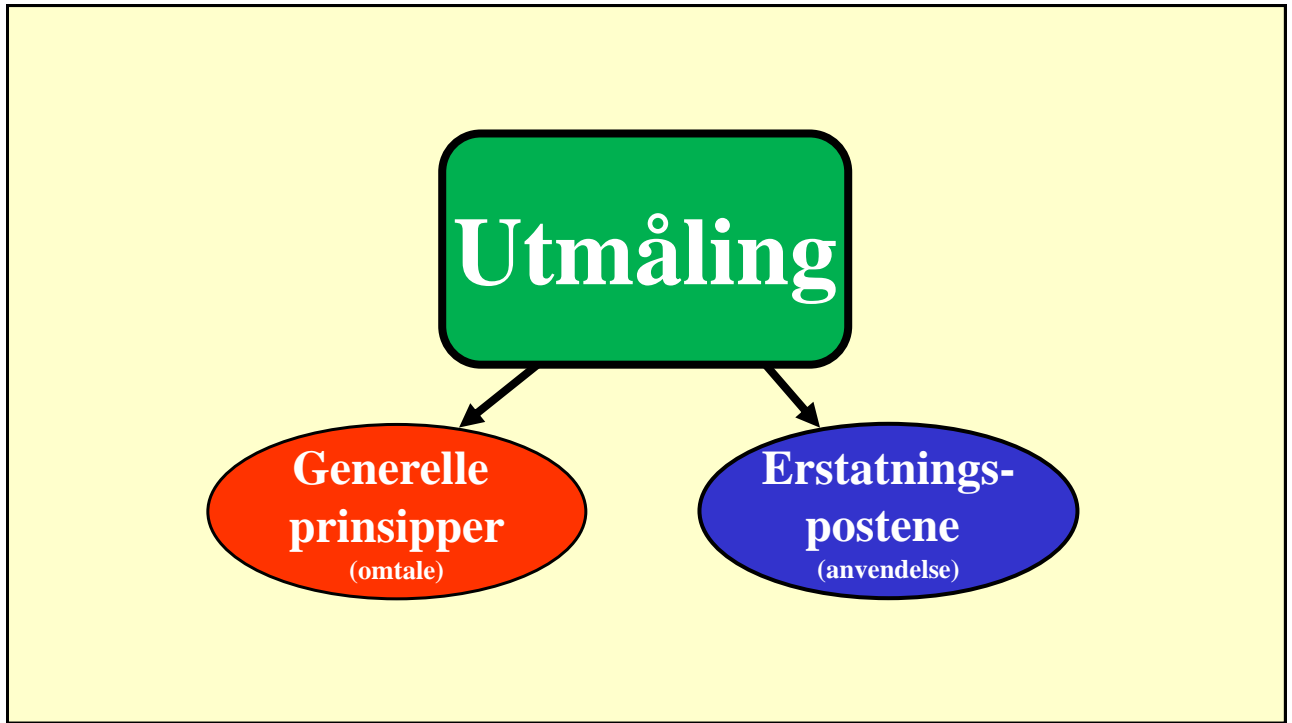
- > **For staten:** Svein Åge Bergset, Rissa og Bach
- > **For de etterlatte:** Therese Lohne Boehlike, Ness Lundin
- > **Dommere:** Kristin Normann, Knut H. Kallerud, Per Erik Bergsjø, Borgar Høgetveit Berg og Erik Thyness

7

Oversikt over kompensasjonskildene

8

9

Generelle utmålingsprinsipper

① begrepet «full erstatning»

Compensation

10

Generelle utmålingsprinsipper

① begrepet «full erstatning»

Ølberg (Rt. 1993 s. 1524):

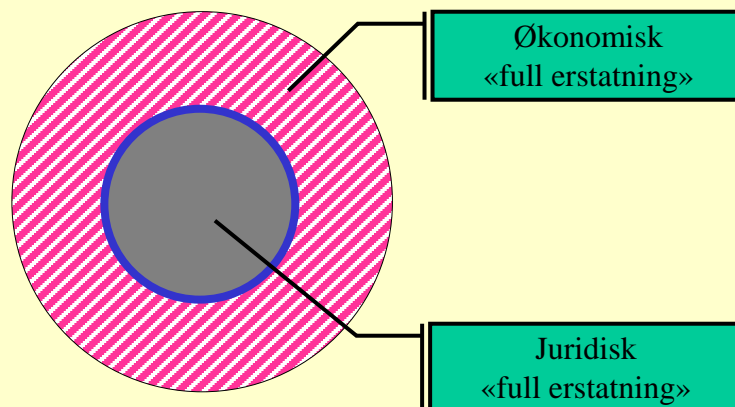
«[K]jernen i erstatningsretten [er] at skadelidte ikke skal komme økonomisk dårligere ut med skaden enn om denne ikke var inntruffet.»

↳ Differansebetraktning
(årsaksbetraktning)

11

Generelle utmålingsprinsipper

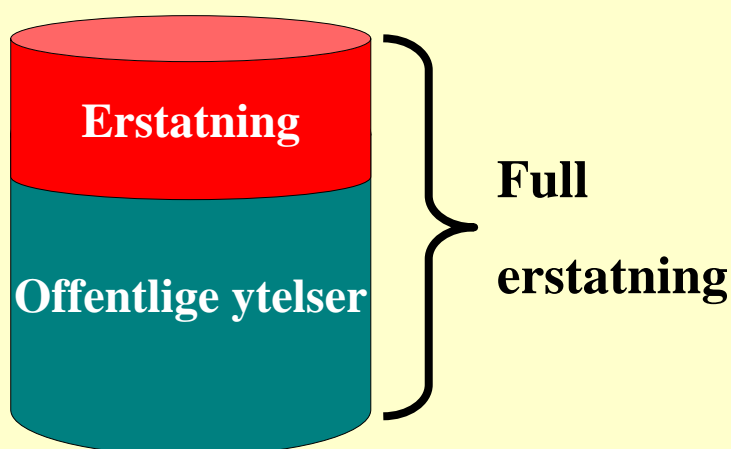
– begrepet «full erstatning» er juridisk

12

Generelle utmålingsprinsipper

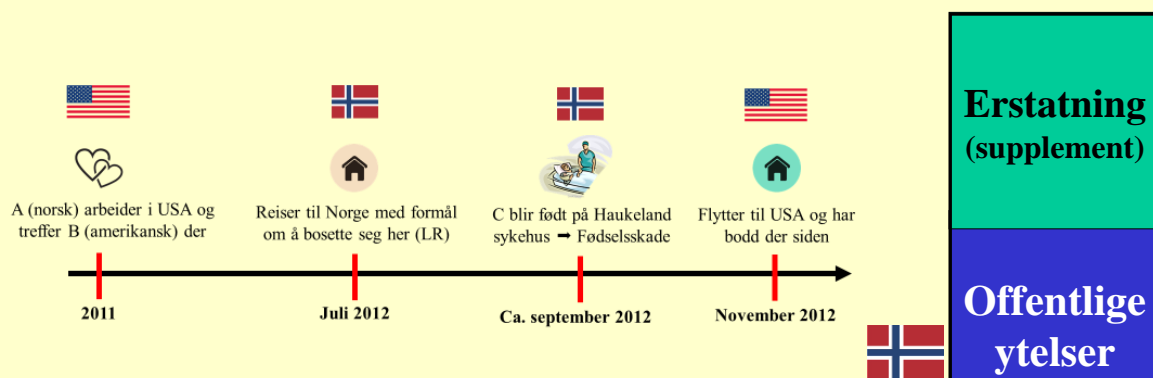
② supplementsprinsippet

13

Supplementsprinsippet

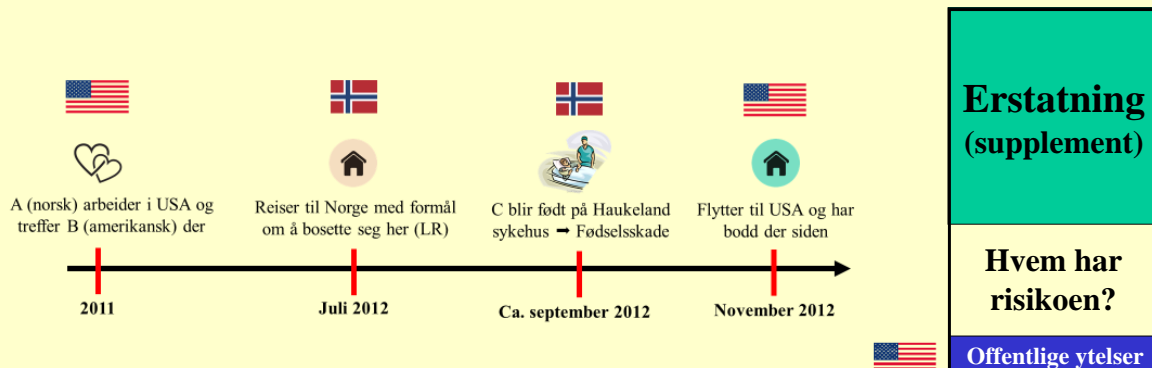
Amerika (HR-2022-1132-A)

14

Supplementsprinsippet

Amerika (HR-2022-1132-A)

15

Supplementsprinsippet

Amerika (HR-2022-1132-A)

«Juridisk teori har i liten grad tatt for seg spørsmålet jeg behandler her. Jeg nevner likevel drøftelsen til Morten Kjelland i Syse mfl., Pasientskaderett, 2011 side 406-407. Han kommenterer problemstillingen og fremhever at temaet «reiser en rekke intrikate spørsmål i skjæringsfeltene mellom erstatningsrett, velferdsrett og internasjonal rett». I tilknytning til en gjennomgang av Pasientskadenemndas vedtak i PSN-2009-13 uttaler han at han ikke vil «utelukke» at et valg om å flytte til utlandet kan være «rimelig», for eksempel som følge av sterk tilknytning til landet. Jeg forstår dette slik at han åpner for at det i slike tilfeller bør gis erstatning basert på den faktiske situasjonen i det aktuelle landet.

Kildene gir ikke noen klare svar på spørsmålet om hvordan erstatningen skal utmåles hvor skadelidte bor i utlandet på oppgjørstidspunktet, og dermed ikke mottar norske trygdeytelser. Jeg synes nok likevel de peker i retning av at den faktiske situasjonen – i hvert fall i utgangspunktet – må være avgjørende ved utmålingen: Det må vurderes hvilke offentlige ytelser skadelidte mottar i hjemlandet, og det individuelle tapet må beregnes på det grunnlaget. Beregningen kan ikke basere seg på norske velferdsytelser som skadelidte ikke får.»

(avsnitt 58–59)

16

Generelle utmålingsprinsipper

③ tapsbegrensningsplikten

Generelt

↳ «Skadelidte har en generell plikt til å begrense sitt tap», jf. *Psykolog* (Rt. 2003 s. 1358)

Konkrete utforminger – plikt til å

↳ **uttømme offentlige ytelser**, se *Psykolog* (Rt. 2003 s. 1358)

↳ **utnytte restarbeidsevnen**, jf. bl. a. skl. § 3-1 (2), 1p

↳ **omfordele arbeidsoppgaver i hjemmet**, se *Kåsa* (Rt. 2000 s. 441)

↳ **begrense merutgifter til det «nødvendige og rimelige»**
se *Bråtane* (Rt. 2002 s. 1436), *Rott* (Rt. 1999 s. 1967), *Tysker* (Rt. 1975 s. 670) mv.

17

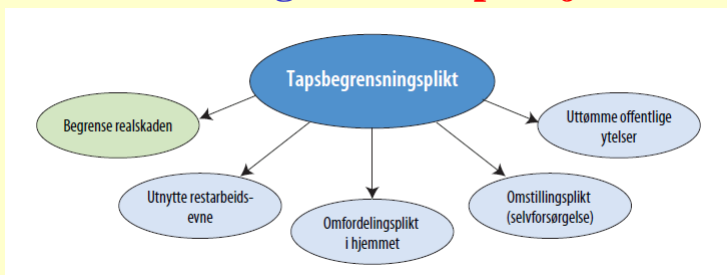
Generelle utmålingsprinsipper

③ tapsbegrensningsplikten

Generelt

↳ «Skadelidte har en generell plikt til å begrense sitt tap», jf. *Psykolog* (Rt. 2003 s. 1358)

Konkrete utforminger – se disposisjonen side 9

18

Generelle utmålingsprinsipper

⊕ berikelsesfradragsprinsippet

Generelt

- ↳ Skadelidte skal ikke «tjene på skaden»
- ↳ Følger av den negative siden ved prinsippet om full erstatning
- ↳ Følger også uttrykkelig av flere høyesterettsdommer

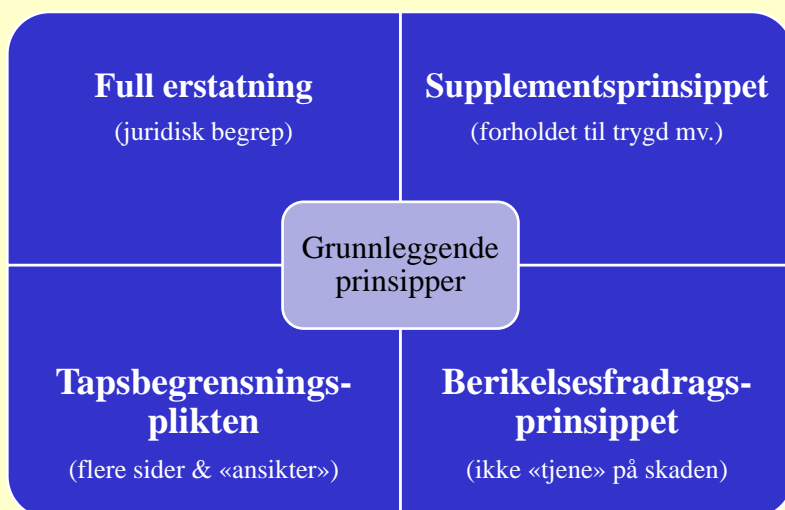
Rettspraksis:

Lauritsen (Rt. 1968 s. 278): «... ved beregningen av skadelidtes tap i alminnelighet blir å ta i betraktning oppnådde fordeler som f.eks. sparte utgifter til klær eller reiser ...» (s. 280)

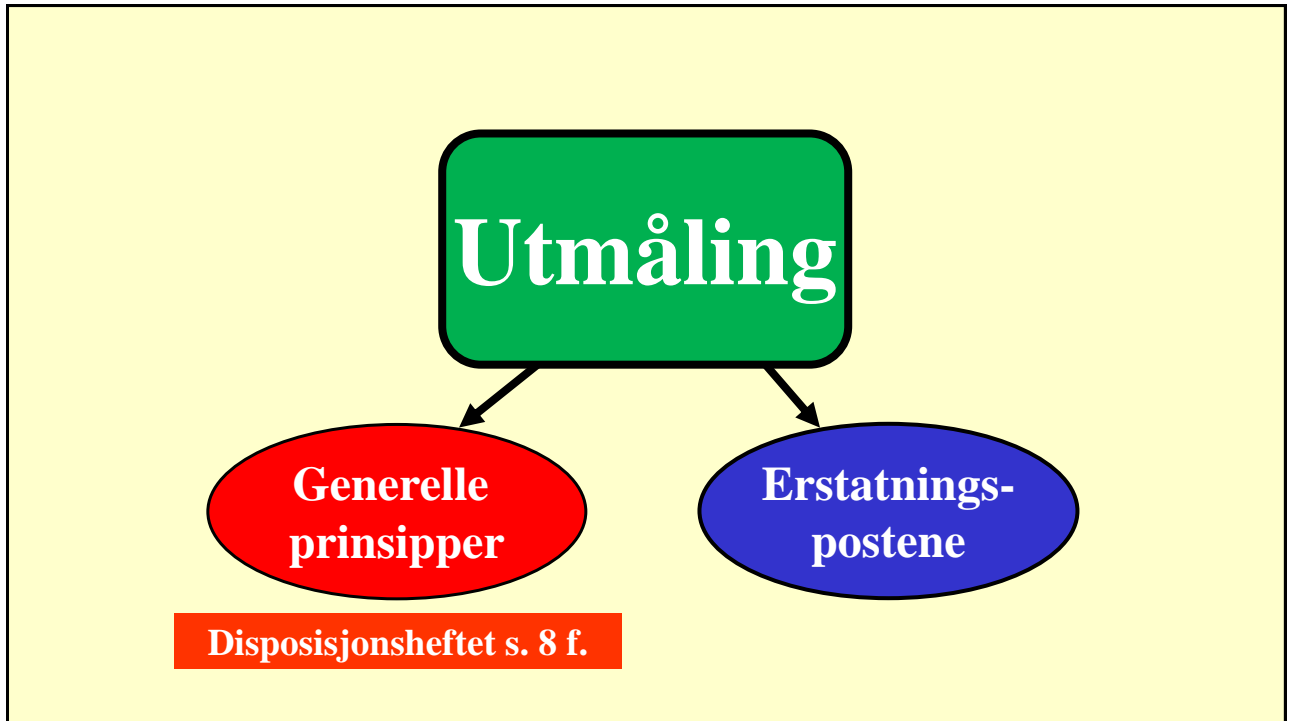
Skalle (Rt. 1997 s. 883): «det er tatt hensyn til sparte reiseutgifter og fagforeningskontingent» (s. 889)

19

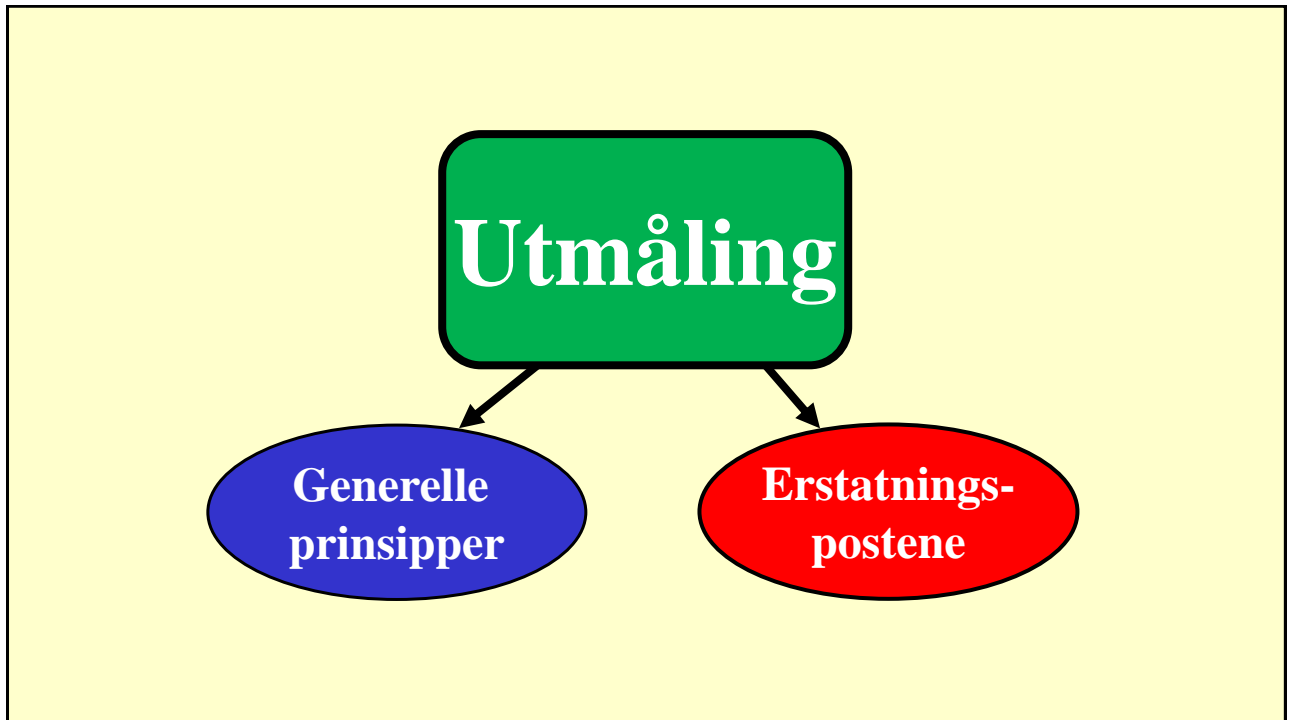
Erstatningsutmåling

20

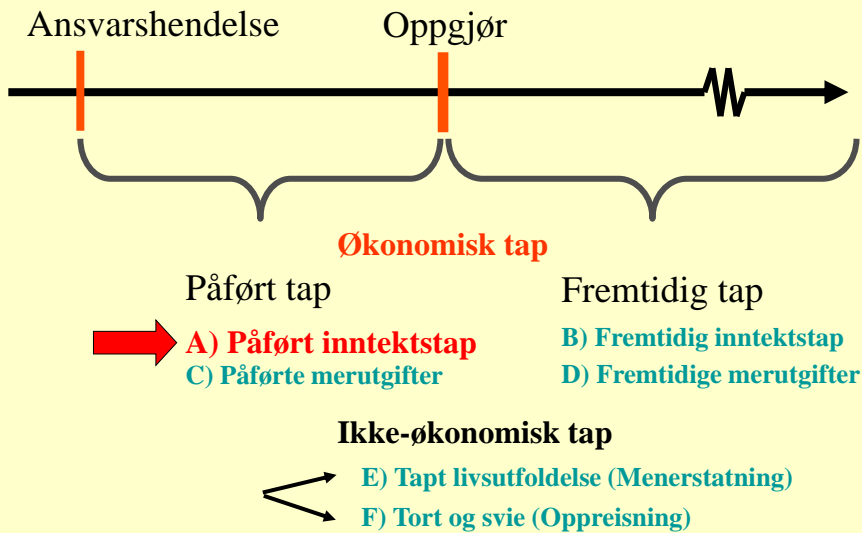
21

22

Erstatningspostene

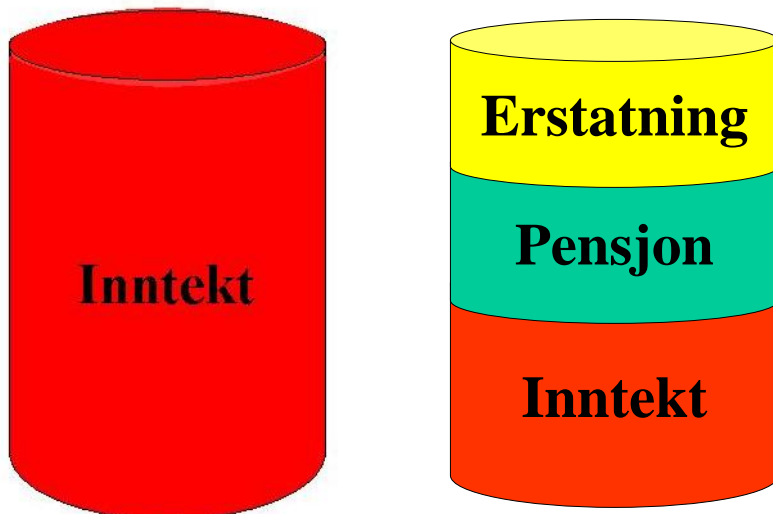
– en oversikt

23

Påført inntektstap

– supplementsprinsippet

24

Påført inntektstap

– tapsbegrensningsplikten

Generelt

- Skadelidte plikter å utnytte inntektsevnen

Konkret uttrykt i skl. § 3-1 (2), 1p

«Erstatning for tap i inntekt og framtidig erverv fastsettes særskilt og under hensyn til skadelidtes **muligheter for å skaffe seg inntekt ved arbeid** som med **rimelighet** kan ventes av ham på bakgrunn av hans evner, utdanning, praksis, alder og muligheter for omskolering.»

25

Påført inntektstap

– skatteplikt

Hjemmel

- Skatteloven 1999 §§ 5-1, jf. 5-10 (1) bokstav c): «ytelser som trer i stedet for arbeidsinntekt»
- Surrogatsynspunkt

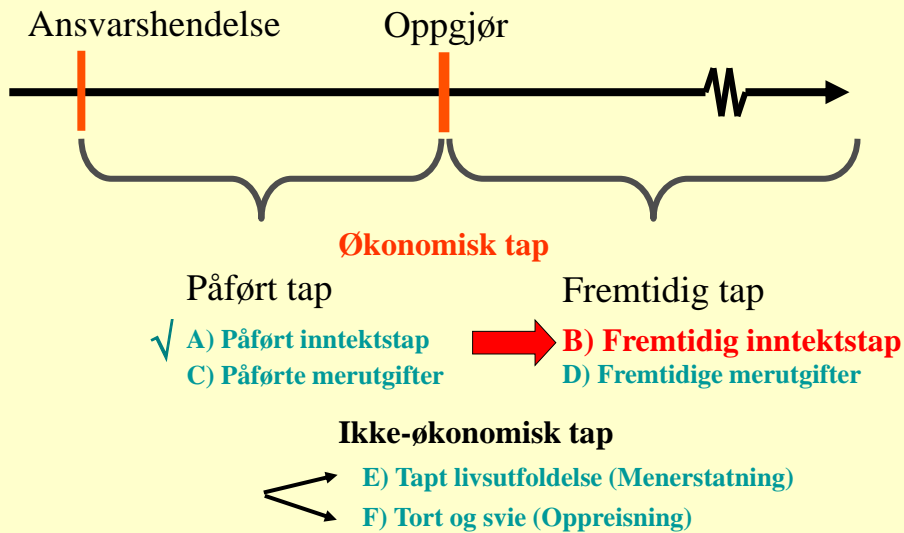
Bruttofisering

- Formål: skadelidte skal ha full erstatning
- Skattepåslag (skattetillegg): bruttofisering

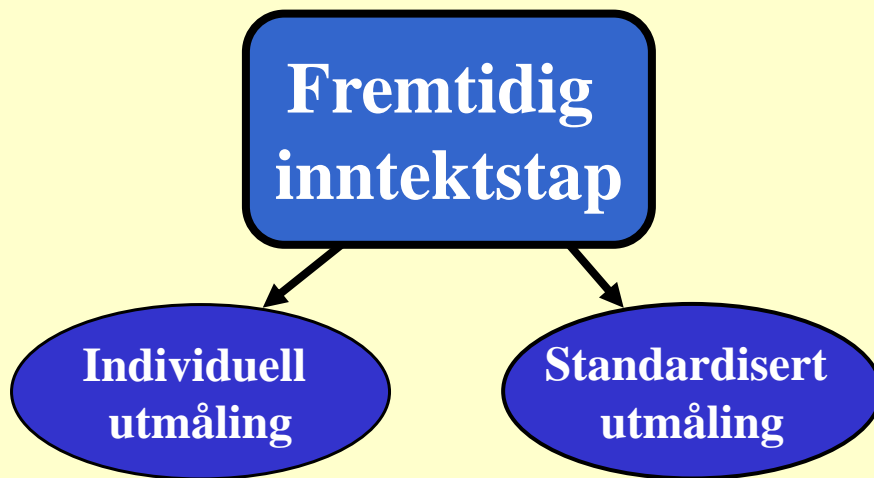
26

Erstatningspostene

– en oversikt

27

28

Fremtidig inntektstap

Individuell utmåling

- skl. § 3-1
- bal. § 6, jf. skl. kap. 3
- passkl. § 4 (1), jf. skl. kap. 3
- vol. § 4

Standardisert utmåling

29

Fremtidig inntektstap

Hovedregelen

- ↳ Prinsippet om full erstatning, jf. bl. a. skl. § 3-1 (1)

Differansebetraktning

- ↳ Fremtidig økonomisk situasjon med skaden
 - konkret sannsynlighetsvurdering
- ↳ Fremtidig økonomisk situasjon uten skaden
 - utgangspunkt: antatt inntekt i det året oppgjøret skjer (basisåret)
 - tapte pensjonspoeng er erstatningsmessig, se *Ølberg* i Rt. 1993 s. 1524
 - karriereutvikling, se *Dykker* i Rt. 2003 s. 338
 - unge skadelidte; kobling mot skl. § 3-2a (standarderstatning)

Tapsperioden

- ↳ Det prinsipielle utgangspunktet vs. «presumsjonen» (67 år)

30

Fremtidig inntektstap

Særlig om ikke-innberettede inntekter

- ↳ Materiell regel vs. bevis + etterfølgende reaksjoner ...

Supplementsprinsippet/offentlige ytelser

- ↳ Gjelder tilsvarende; prognoser over fremtidens ytelser; skl. § 3-1 (3), 1p

Tapsbegrensningsplikten

- ↳ Gjelder tilsvarende: utnytte restarbeidsevne + uttømme offentlige ytelser

Bevis

- ↳ Sannsynliggjøring vs dokumentasjon; kun krav om sannsynlighet(sovervekt)

31

Fremtidig inntektstap – kapitalisering

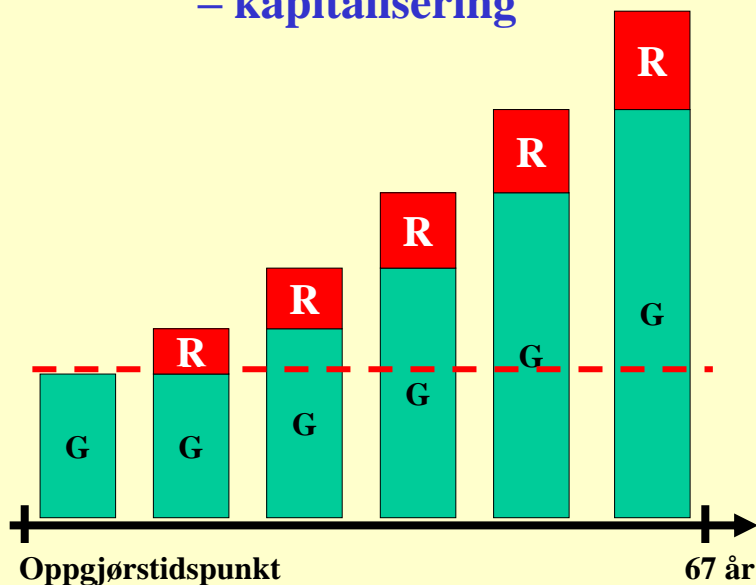
Bakgrunnen

- ↳ Skadelidte får utbetalt hele erstatningen på en gang, før reelle tapsår
- ↳ Skadelidte får dermed en rentefordel
- ↳ Skadelidte kan dermed klare seg med et lavere beløp på utbetalingstidspunktet (endelig oppgjør), fordi dette SAMMEN MED rentene gir full erstatning
- ↳ Gjelder samtlige fremtidige tap, men illustreres her i forhold til inntektstap

32

Fremtidig inntektstap

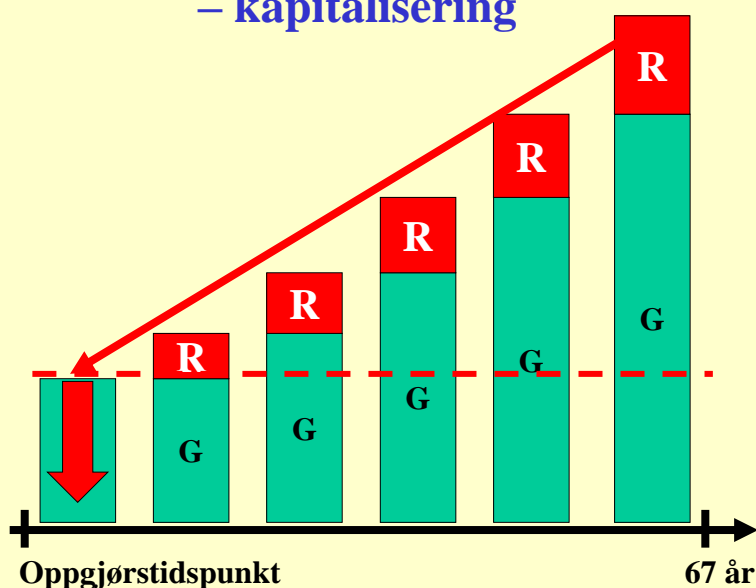
– kapitalisering

33

Fremtidig inntektstap

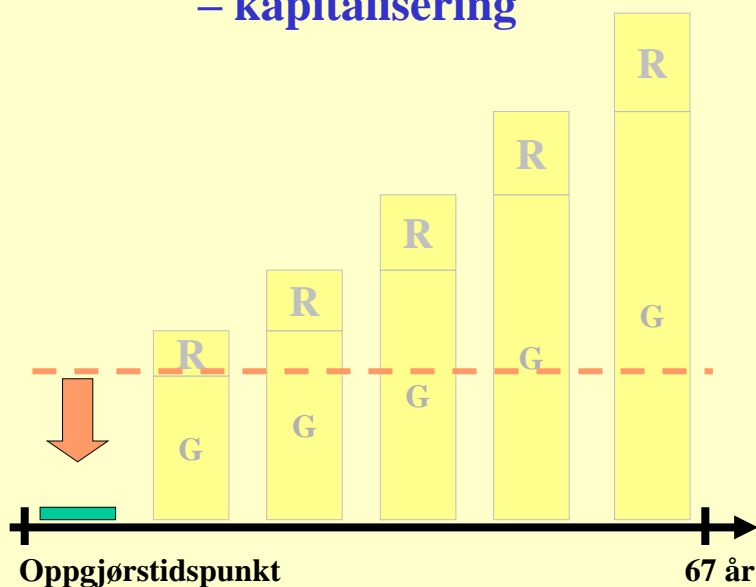
– kapitalisering

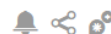
34

Fremtidig inntektstap

– kapitalisering

35

§ 3-9. (engangsrestatning eller terminvise beløp, kapitaliseringsrente)

Erstatning for personskade og tap av forsørger fastsettes til en engangssum, med mindre retten av særlige grunner finner å burde fastsette erstatningen helt eller delvis til terminbeløp. Ved fastsettelse av menerstatning anses prognoser om forkortet levetid som følge av den ansvarsbetingende hendelsen ikke som en særlig grunn etter første punktum. For betaling av terminbeløp kan den erstatningsansvarlige pålegges å stille sikkerhet. Når det finnes grunn til det, kan tingretten i den rettskrets der skadelidte har alminnelig verneting,¹ etter begjæring av en part ved kjennelse helt eller delvis omgjøre terminbeløp til engangsrestatning.

Kongen kan i **forskrift fastsette en kapitaliseringsrente** (realrente) som skal anvendes for å komme frem til nåverdien av fremtidig tap når erstatningen fastsettes til en engangssum. Hvis særlige hensyn tilsier det, kan retten anvende en annen rente enn den som følger av forskrift gitt i medhold av første punktum. Kongen kan fastsette en egen kapitaliseringsrente (realrente) som kan anvendes i tilfeller der erstatningen fullt ut eller delvis skal plasseres som bankinnskudd etter **vergemålsloven § 51** første ledd.

⁰ Tilføyd ved [lov 25 mai 1973 nr. 26](#), endret ved [lover 14 des 2001 nr. 98](#) (i.kr. 1 jan 2002 iflg. [res. 14 des 2001 nr. 1416](#)), [17 juni 2005 nr. 90](#) (i.kr. 1 jan 2008 iflg. [res. 26 jan 2007 nr. 88](#)) som endret ved [lov 26 jan 2007 nr. 3](#), [12 mai 2015 nr. 29](#) (i.kr. 1 jan 2016 iflg. [res. 12 mai 2015 nr. 468](#) for erstatningsbetingende hendelser etter dette tidspunkt, jf. lovens del III nr. 2), [30 april 2021 nr. 27](#) (i.kr. 1 juni 2021 iflg. [res. 30 april 2021 nr. 1335](#)).

36

Om kurset

- Gjennomgang av Individuelle utmåling av skatteulempen,
- Skadelidts eksisterende nettoformue,
- Fribeholdning for formuesskatt samt eventuelle tillegg for menerstatning/andre erstatninger,
- Avkastningsrente forutsetninger,
- Matematisk beregning,
- Fremtidig formuesbevegelser,
- Hva betyr S og G ved formuesbevegelser?

Last ned lysbildene

Kursholder

Steven Portch

Steven er daglig leder og var med på å etablere selskapet sammen med Tom Grinaker i 1993.

I tillegg til den daglige driften jobber han med å utvikle og videreutvikle selskapets strategi og produktportefølje.

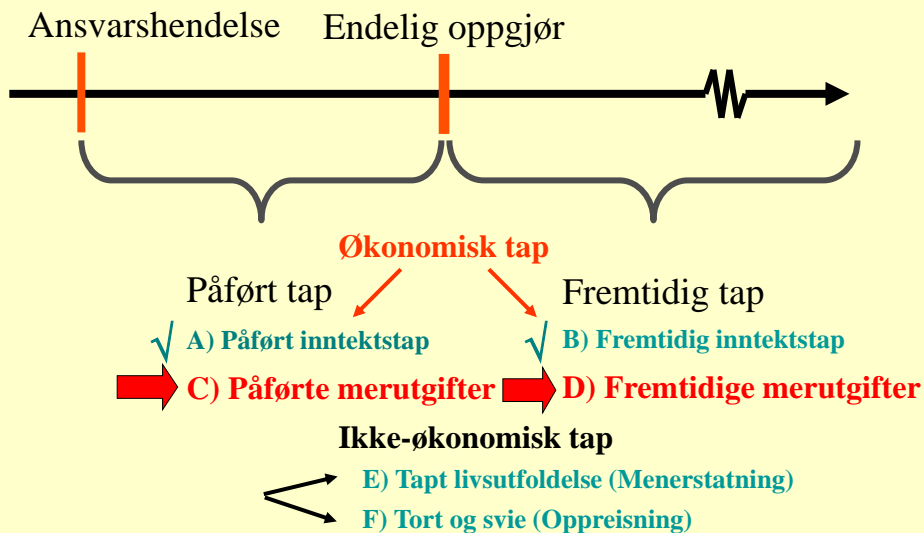
Steven er utdannet innen økonomi, administrasjon og revisjon og var salgsansvarlig i flere ulike bedrifter før han startet Jussystemer.

Les mer om Portch

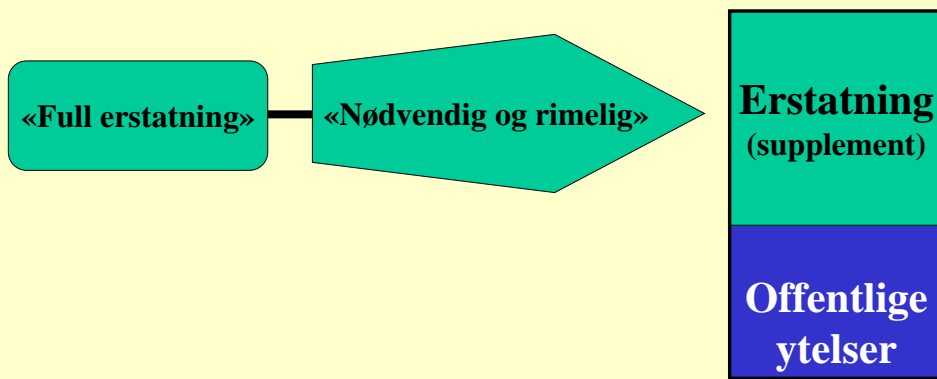
37

Erstatningspostene - en oversikt

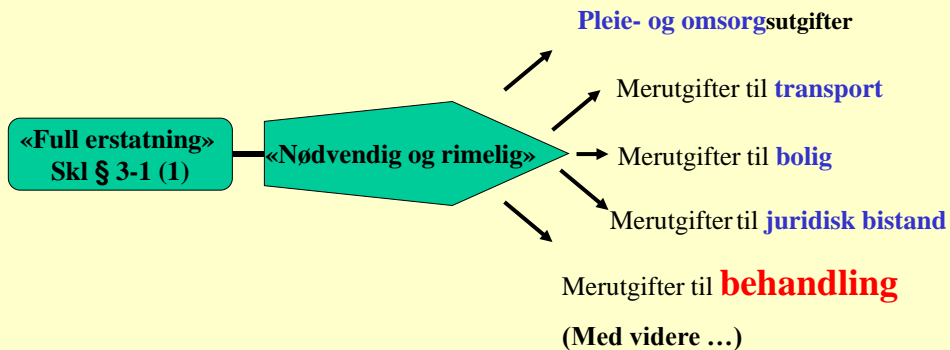
38

«Full erstatning» ved utmåling av *merutgifter*

39

Noen rettslige hovedprinsipper og begreper - mange ulike typer merutgifter

40

Skadeserstatningsloven § 3-1 (2), 2p:

«Med inntekt likestilles verdien av arbeid i heimen.»

43

44

Hjemmearbeidserstatning

– begrepet «arbeid i heimen»

Vurdering Gjøremål	Ja	Nei	Rettskilde(r)
Tradisjonelt husarbeid (inne)	X		Lovteksten, ordlyden (kjernen)
Vedlikehold	X		<i>Industriarbeider</i> (Rt. 1998 s. 1916) <i>Kåsa/Skarvang</i> (Rt. 2000 s. 441)
Innkjøp o.l.	X		<i>Bredesen</i> (Rt. 1948 s. 345)
Hagearbeid	X		<i>Rott</i> (Rt. 1999 s. 1967) <i>Kåsa/Skarvang</i> (Rt. 2000 s. 441)
Transport	(X)		<i>Bredesen</i> (Rt. 1948 s. 345)
Vedlikehold av feriebolig	X	(X)	Juridisk teori NOU 2011: 16
Vedlikehold av båt		X	Lovteksten – alminnelig språkforståelse av ordlyden

45

Hjemmearbeidserstatning

– verdivurderingen: «hushjelpprinsippet»

Kjelland, Erstatningsrett – en lærebok 2024 s. 352:

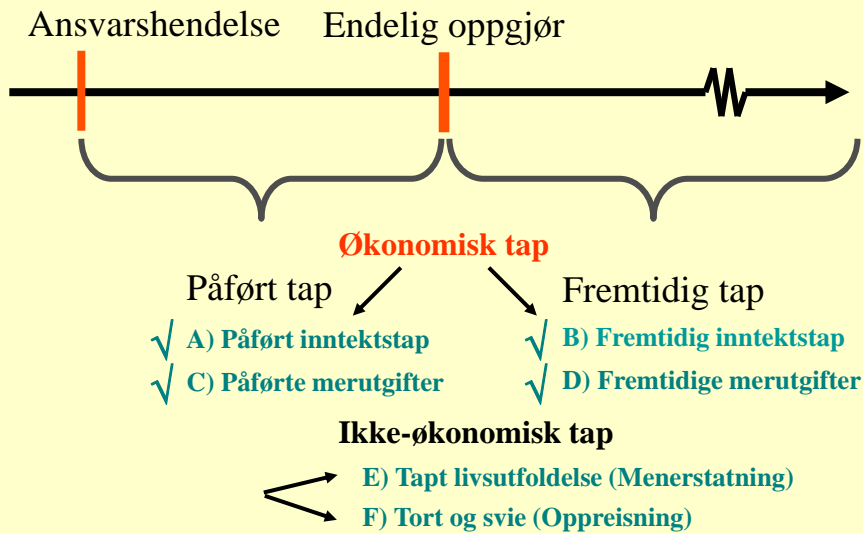
«Timevederlaget må fastsettes **konkret**, ut fra hva det faktisk koster å leie inn hjelp. I 2015 kan det lett bli tale om et timevederlag i **intervallet 150–350 kroner**, alt etter arbeidets art og tilbudet av arbeidskraft.»

46

Erstatningspostene

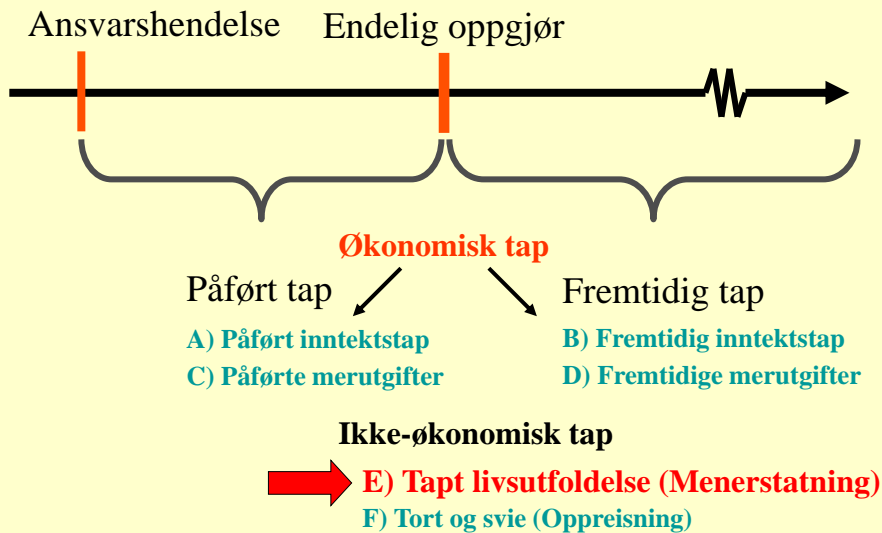
- en oversikt

47

Erstatningspostene

- en oversikt

48

49

Menerstatning

– en minilovkommentar over skl. § 3-2

«Har skadelidte fått varig og betydelig skade av medisinsk art, svares særskilt menerstatning. Denne erstatning fastsettes under hensyn til menets medisinske art og størrelse og dets betydning for den personlige livsutfoldelse.»

50

Menerstatning

– en minilovkommentar over skl. § 3-2

«Har **skadelidte** fått varig og betydelig skade av medisinsk art, svares særskilt menerstatning. Denne erstatning fastsettes under hensyn til menets medisinske art og størrelse og dets betydning for den personlige livsutfoldelse.»

51

Menerstatning

– en minilovkommentar over skl. § 3-2

«Har skadelidte **fått** varig og betydelig skade av medisinsk art, svares særskilt menerstatning. Denne erstatning fastsettes under hensyn til menets medisinske art og størrelse og dets betydning for den personlige livsutfoldelse.»

52

Menerstatning

– en minilovkommentar over skl. § 3-2

«Har skadelidte fått **varig** og betydelig skade av medisinsk art, svares særskilt menerstatning. Denne erstatning fastsettes under hensyn til menets medisinske art og størrelse og dets betydning for den personlige livsutfoldelse.»

53

Menerstatning

– en minilovkommentar over skl. § 3-2

«Har skadelidte fått varig og **betydelig** skade av medisinsk art, svares særskilt menerstatning. Denne erstatning fastsettes under hensyn til menets medisinske art og størrelse og dets betydning for den personlige livsutfoldelse.»

54

Menerstatning

– en minilovkommentar over skl. § 3-2

«Har skadelidte fått varig og betydelig **skade av medisinsk art**, svares særskilt menerstatning. Denne erstatning fastsettes under hensyn til menets medisinske art og størrelse og dets betydning for den personlige livsutfoldelse.»

55

Menerstatning

– en minilovkommentar over skl. § 3-2

«Har skadelidte fått varig og betydelig skade av medisinsk art, svares særskilt menerstatning. Denne erstatning fastsettes **under hensyn til menets medisinske art og størrelse og dets betydning for den personlige livsutfoldelse.**»

Se Disposisjonsheftet
s. 10

56

Menerstatning

– en minilovkommentar over skl. § 3-2

«Har skadelidte fått varig og betydelig skade av medisinsk art, svares særskilt menerstatning. Denne erstatning fastsettes **under hensyn til menets medisinske art og størrelse og dets betydning for den personlige livsutfoldelse.**»

↳ Folketrygdloven § 13-17 (menerstatning)

↳ Menerstatningsforskriften 21. april 1997 nr. 373

↳ Medisinsk invaliditetstabell

57

1	Skade/sykdom som gjelder hodet/hjernen/hjemenerver	
1.1	Ansikt, kjeve og svelg Punktene 1.1.1 - 1.1.4 skal ikke kombineres. Velg det som er mest dekkende ut fra situasjonen.	
1.1.1	Tap av tunge - helt eller delvis	
	a) Delvis, mindre enn 50 prosent	0-14
	b) Delvis, mer enn 50 prosent	15-44
	c) Totalt tap av tunge	45
1.1.2	Anartri (fullstendig tap av artikulasjonsevnen)	40
1.1.3	Vesentlig svekket tygge- og svelgefunksjon	25-49
1.1.4	Tap av tygge- og svelgefunksjon, sondeernæring nødvendig Invaliditetsgraden avhenger av hvordan sondeernæringen må utføres.	50-70
1.1.5	Sterkt nedsatt gapefunksjon med påviste strukturelle forandringer i kjeveleddet	10-15

58

Menerstatningssystemet i folketrygden

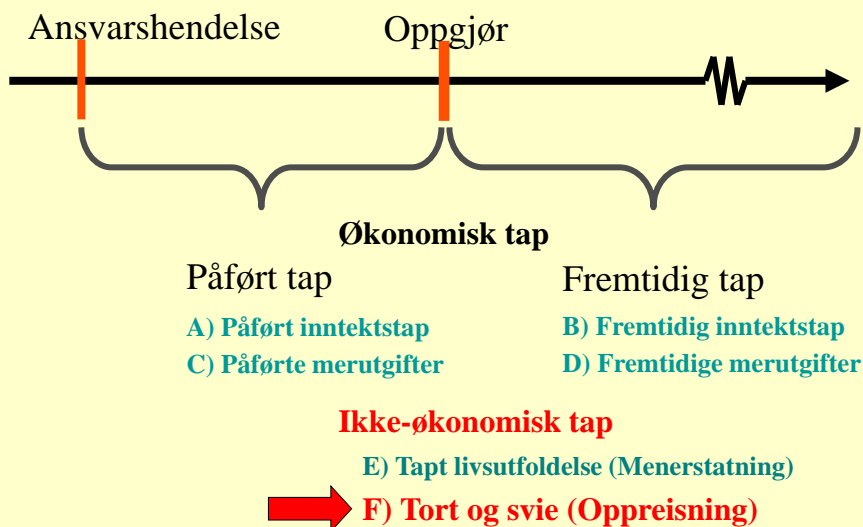
§ 3. Utmåling av menerstatning

1. Årlig menerstatning utmåles slik:

Gruppe	Fastsatt invaliditetsgrad	Menerstatning
0	Lavere enn 15%	Ingen erstatning
1	15 - 24%	7% av grunnbeløpet
2	25 - 34%	12% av grunnbeløpet
3	35 - 44%	18% av grunnbeløpet
4	45 - 54%	25% av grunnbeløpet
5	55 - 64%	33% av grunnbeløpet
6	65 - 74%	42% av grunnbeløpet
7	75 - 84%	52% av grunnbeløpet
8	85 - 100%	63% av grunnbeløpet
9	Betydelig større skadefølger enn ved invaliditetsgrad på 100%	75% av grunnbeløpet

59

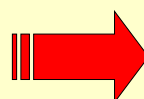
Erstatningspostene – en oversikt

60

Oppreisningserstatning

– hovedlinjer og utvalgte emner, med vekt på trafikkskader

Professor dr. juris Morten Kjelland

61

Oversikt

– grunnleggende hensyn

Oppreisning

Pønalt funksjon	Prevensjon	Kompensasjon	Samfunnets misbilligelse
Rt. 2005 s. 289 Rt. 2006 s. 61 Rt. 2010 s. 1203 Rt. 2010 s. 1537	Rt. 2006 s. 61 Rt. 2010 s. 1537	Rt. 1999 s. 1363 Rt. 2010 s. 1203	Rt. 2011 s. 531

62

Oversikt

– grunnleggende hensyn

Oppreisning

Pønalt funksjon	Preven-sjon	Kompen-sasjon	Samfunnets misbilligelse
Rt. 2005 s. 289 Rt. 2006 s. 61 Rt. 2010 s. 1203 Rt. 2010 s. 1537	Rt. 2006 s. 61 Rt. 2010 s. 1537	Rt. 2009 s. 140 Rt. 2010 s. 1537 Rt. 2011 s. 769 Rt. 2012 s. 1576 Rt. 2014 s. 745	Rt. 2011 s. 531

63

Oversikt

– økt betoning av kompensasjonshensynet

Hjerneskode (Rt. 2011 s. 769)

«Oppreisningsansvaret har tradisjonelt vært pønalt motivert. Det har fremdeles en ideell funksjon, som uttrykk for sterk samfunnsmessig misbilligelse av handlingen. I nyere rettspraksis fremheves imidlertid først og fremst oppreisningserstatningens betydning som kompensasjon til offeret, ...» (avsnitt 21)

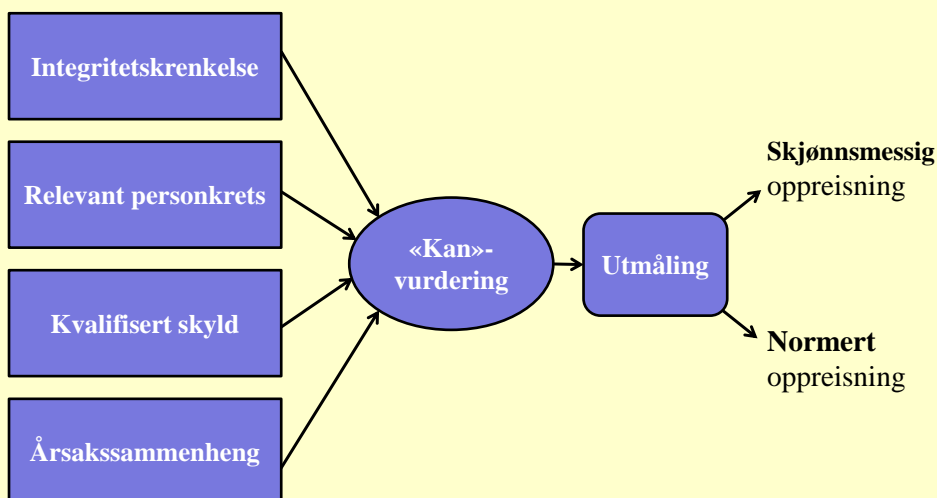
Tilsvarende i andre dommer – en linje i praksis:

Familievold IX (HR-2021-1332-A, avsnitt 19), *Familievold VIII* (HR-2020-1345-A, avsnitt 28), *Familievold VII* (HR-2019-1675-A, avsnitt 85), *Softgun* (Rt. 2014 s. 745, avsnitt 31), *Badeparken i Sandefjord* (Rt. 2012 s. 1773, avsnitt 23), *Pengeinnkreving* (Rt. 2012 s. 1576, avsnitt 13–14), *Menneskehandel I* (Rt. 2010 s. 1537, avsnitt 19), *MSN-kontakt* (Rt. 2009 s. 140, avsnitt 39), *Lekeapparat* (Rt. 2006 s. 61, avsnitt 17), *Sprengladning mot ekskone* (Rt. 2005 s. 289, avsnitt 42) og *Karmøy* (Rt. 1999 s. 1363, på s. 1378–1379)

64

Oversikt

– oppreisningsvurderingens kronologi

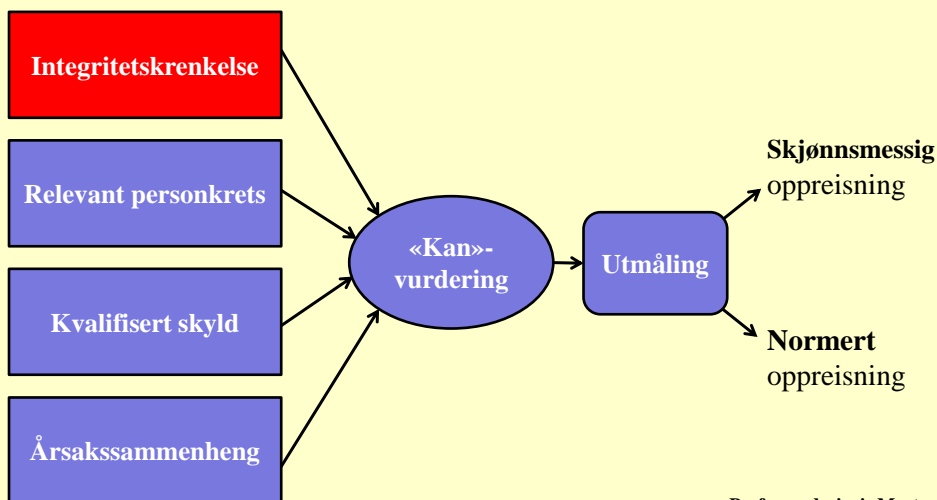

Professor dr. juris Morten Kjelland 2024 ©

65

Oversikt

– oppreisningsvurderingens kronologi

Professor dr. juris Morten Kjelland 2016 ©

66

Inngangskriterer

– integritetskrenkelsene: de to hovedtypene

Et vidt krenkelsesbegrep

Erstatningsrettslig relevante krenkelser er slik som «fysiske smerter, angst og psykisk lidelse, plager og ulemper ellers, lengre sykehusopphold, hindring i normal livsførsel mm.» (Ot.prp. nr. 20 for 1991–92 s. 41)

Skadeserstatningsloven (skl.) § 3-5

«Den som forsettlig eller grovt aktløst har

- a) voldt **skade på person** eller
- b) tilføyd **krenking** eller utvist **mislig atferd** som nevnt i § 3-3, ...»

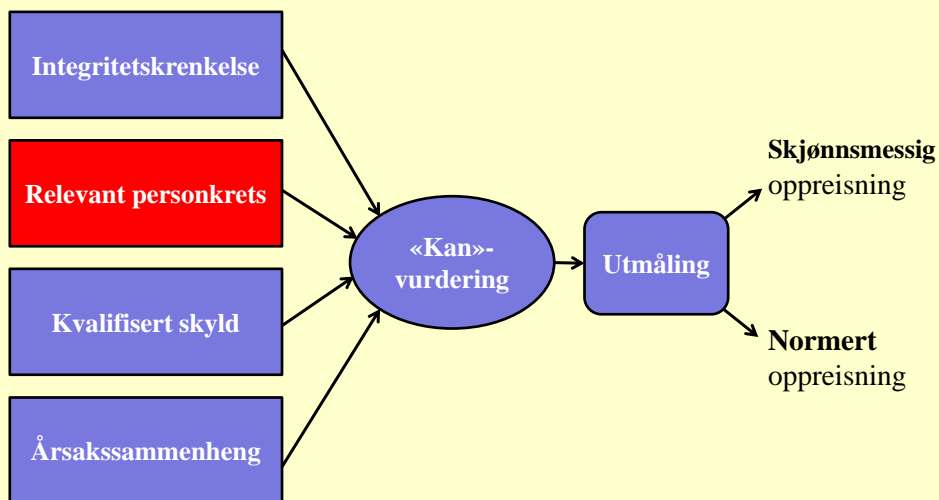
Bokstav a:
KONKRET
personskade

Bokstav b:
ERFARINGSMESSIG
medfører skadevirkninger

67

Oversikt

– oppreisningsvurderingens kronologi

68

Inngangskriterier

– relevante persongrupper

Skadevoldersiden

Utgangspunkt: Skadevolder personlig, selv om frifunnet for straff, se f.eks. *Karmøy* (Rt. 1999 s. 1363)

Presiseringer:

- Skl. § 1-1; *Mindreårig knivstikker* (HR-2018-1014-A)
- Skl. § 1-3, *Psykotisk person I* (Rt. 2005 s. 104)
- Bal. §§ 4 og 6, *LTNs gruppesøksmål* (Rt. 2012 s. 1793)
- Voerstl. § 6

Avgrensninger:

- Yrkesskadeforsikrer, ysfl. § 12 første ledd tredje pkt.
- NPE, passkl. § 4 første ledd andre punktum
- Arbeidsgiver etter skl. § 2-1, men organansvar, se *Omsorgsovertakelse* (Rt. 1995 s. 209)

Skadelidtsiden

Skl. § 3-5 **første ledd:**

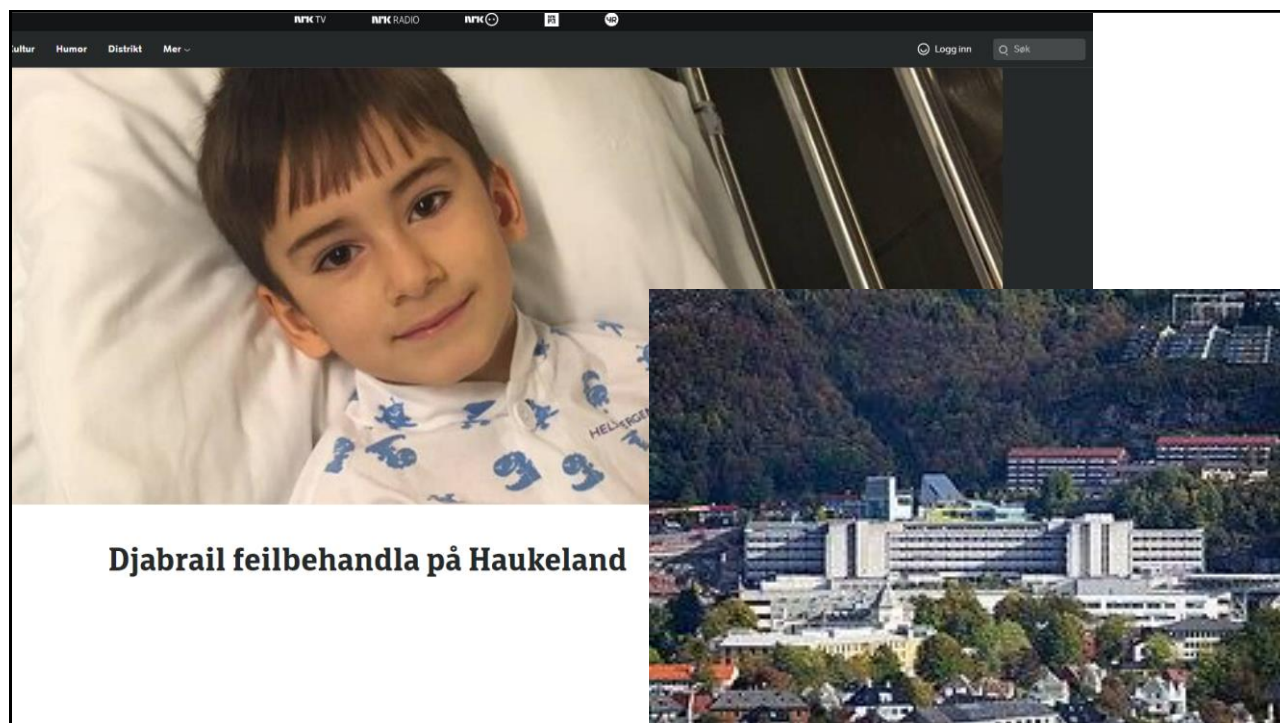
Den direkte skadelidte («den fornærmede»)

Skl. § 3-5 **tredje ledd:**

Visse grupper tredjemenn, men unntakene krever tradisjonelt lovhjemmel, se *Psykisk utviklingshemmet III* (Rt. 2015 s. 1324)

Lovteksten er uttømmende, men angivelsen noe uklar og trenger presiseringer ...

69

NRK TV NRK RADIO NRK

Kultur Humor Distrikt Mer

Logg inn Søk

Djabrail feilbehandla på Haukeland

70

Haukeland kan bli straffet etter Djabrails død

BERGEN SENTRUM (NRK): Politiet har satt ned en egen etterforskningsgruppe i Djabrail-saken, og vil avhøre en rekke sykehusansatte. – Vi må få kartlagt hvordan dette kunne skje.

– VELDIG VANSKELIG: – Jeg har grått meg gjennom historien, forteller Djabrails mor Fatima Jusjukajeva etter tre timers avhør på politihuset i Bergen. Senere torsdag skal faren Lom-Ali Sulejmanov gi sin vitneforklaring.
FOTO: SIMEN SUNDFJORD OTTERLEI / NRK

71

Inngangskriterier

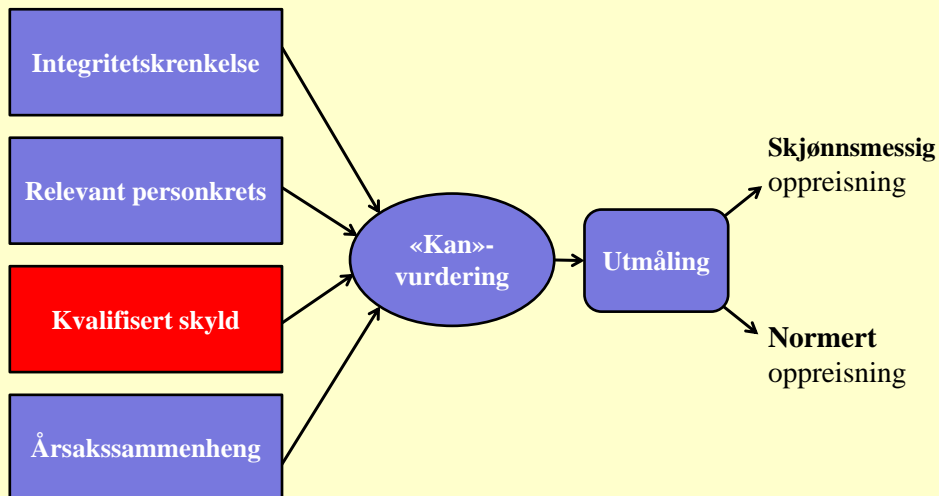
– relevante persongrupper: tredjepersoner

Persongruppe	Omfattet	Rettskildegrunnlag
Ektefelle	Ja	Ordlyden i skl. § 3-5 tredje ledd
Fraseparentert ektefelle	Ja	Rt. 2013 s. 516
Fraskilt ektefelle	Nei	Rt. 2013 s. 516
Samboer	Ja	Ordlyden i skl. § 3-5 tredje ledd
Biologiske barn	Ja	Ordlyden i skl. § 3-5 tredje ledd
Adoptivbarn	Ja	Ordlyden i skl. § 3-5 tredje ledd og adopsjonsloven § 13
Stebarn	Nei	Rt. 2013 s. 805
Foreldre	Ja	Ordlyden i skl. § 3-5 tredje ledd
Fosterbarn	Nei	Ordlyden i skl. § 3-5 tredje ledd og juridisk teori
Søsken	Nei	HR-2012-695-U

72

Inngangskriterier

– oppreisningsvurderingens kronologi

73

Oversikt

– kvalifisert skyld

Generelt

- Grov uaktsomhet eller forsett; simpel uaktsomhet ikke tilstrekkelig
- Innbyrdes alternative – uten betydning for selve ansvarsetableringen

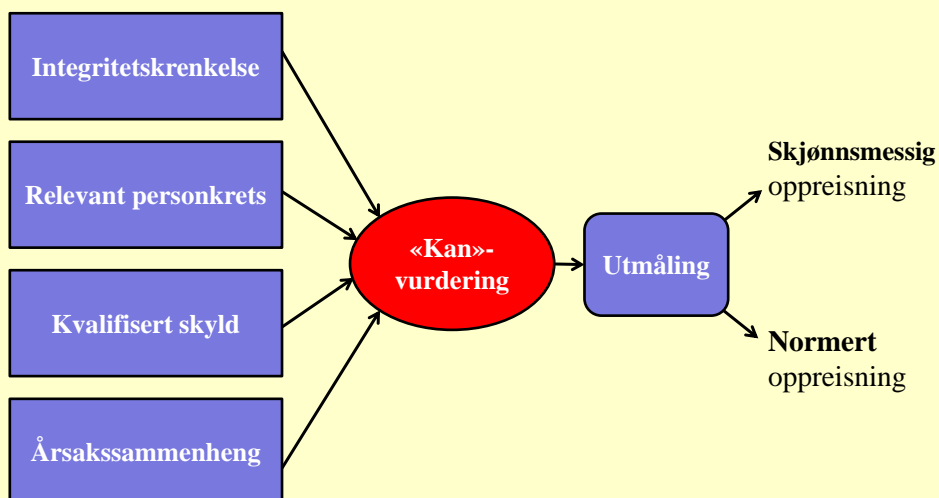
Parkeringslomme-dommen

«I Rt. 2004 s. 499 uttalte Høyesterett at det må kreves et markert avvik fra vanlig forsvarlig handlemåte for at en handling eller unnlattelse skal anses som grovt uaktsom, se avsnitt 32. Uttalelsen knyttet seg til finansavtaleloven § 35, men etter mitt syn er det ikke grunnlag for å forstå uttrykket på noen annen måte i skadeserstatningsloven § 3-5.»

74

Inngangskriterier

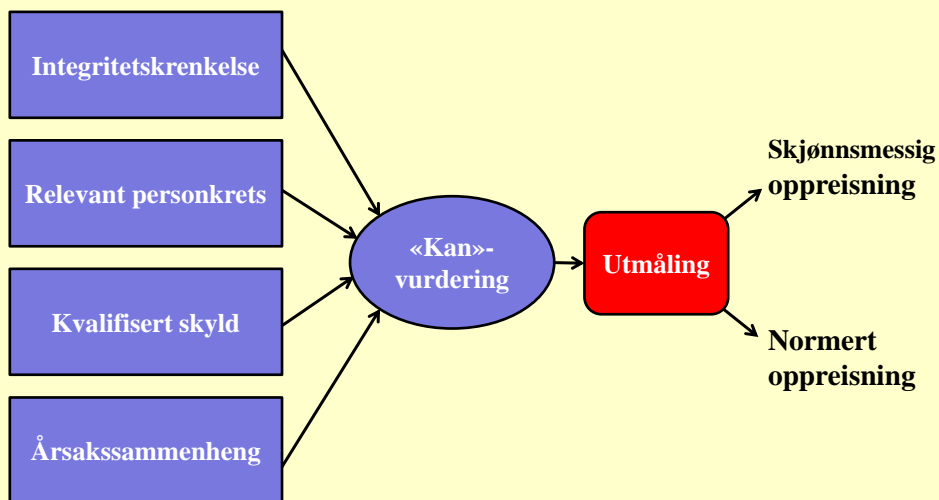
– oppreisningsvurderingens kronologi

75

Oversikt

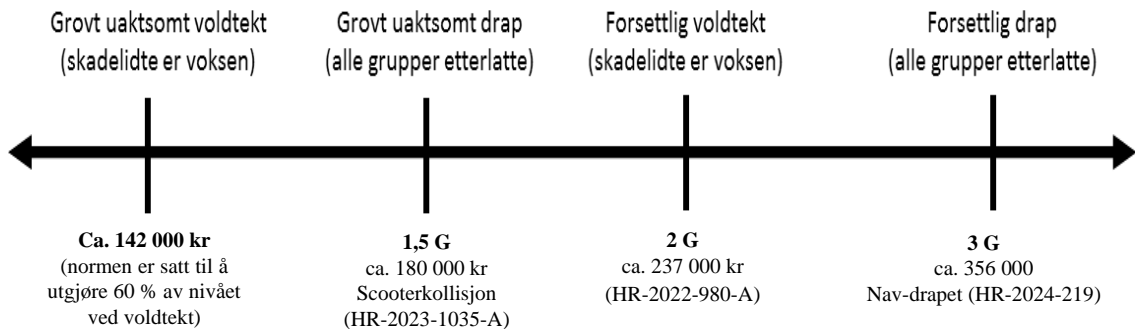
– oppreisningsvurderingens kronologi

76

Normert oppreisning

– oversikt over normeringsbeløpene i lys av nivået i HR-2022-980-A og forholdsmessighetsprinsippet i Rt-2014-892

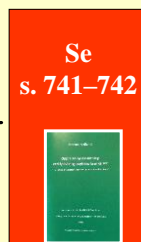

77

Enkelte fellesspørsmål

– oversikt

- A Skadelidtes medvirkning
- B Endringer i kroneverdien
- C Krenkede er fra et lavkostland
- D Forholdet til andre erstatningsposter

78

Kort om enkelte andre temaer

79

Tredjepartsap

skl. § 3-1

Sjokkskader
(uegentlige tredjepartstap)

Selv i
faresonen

JA

Selv utenfor
faresonen:
adekvans
NY KURS i HR-
2018-2080-A

**Egentlige
tredjepartstap**

Inntektstap:

Hovedregel: NEI
(Snevert unntak)

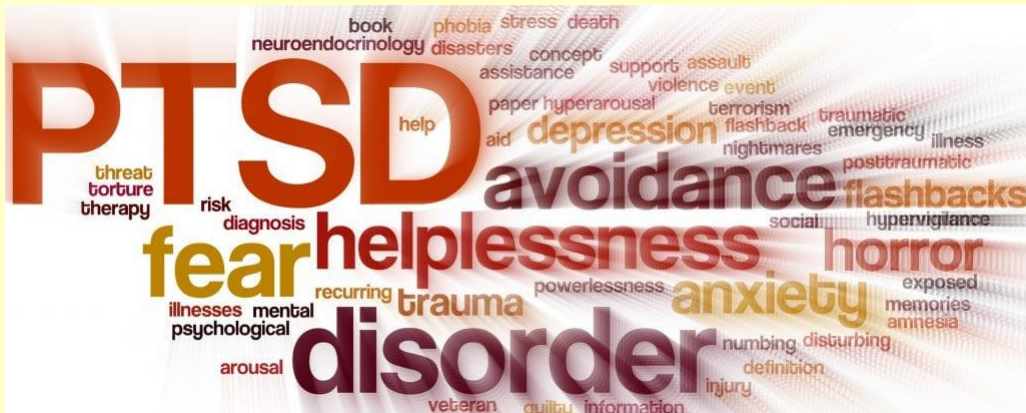
Merutgifter:

Hovedregel: NEI
(Snevert unntak)

80

Juridisk-medisinske temaer

– utvalgte problemstillinger

81

Juridisk-medisinske temaer

– moderne medier

Kan man få **PTSD** uten selv å ha vært i faresonen, men opplever hendelsen (stressoren) gjennom sosiale medier?

82

Juridisk-medisinske temaer

– nyere medisinsk forskning & rettspraksis: hovedtrekk i utviklingen

Sjokkdom I (Rt. 1938 s. 626)

Alexander Kielland (RG 1990 s. 187)

Bersagel (Rt. 1960 s. 357)

Beltebil (RG 2005 s. 583)

Sola (Rt. 1966 s. 163)

Hauketo (Rt. 1985 s. 1011)

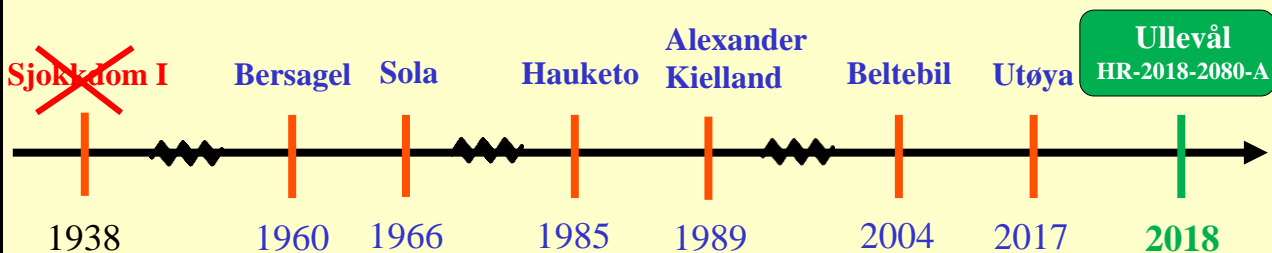
Utøya (HR-2017-352-A)

Ullevål (HR-2018-2080-A)

83

Juridisk-medisinske temaer

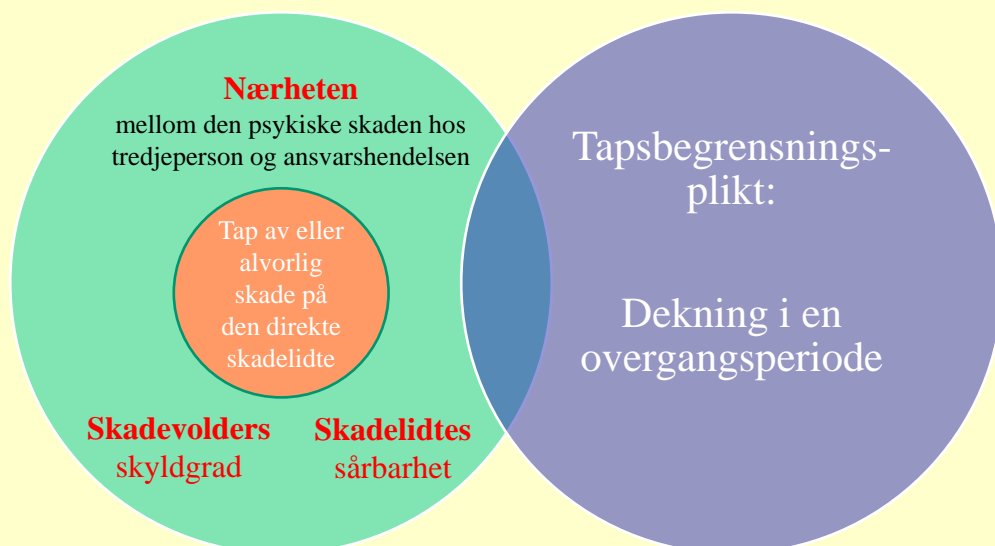
– nyere medisinsk forskning & rettspraksis: hovedtrekk i utviklingen

- Kursjusterer bort fra tidligere praksis, i mer liberal retning
- To kriterier: «må høre til den indre kjerne av pårørende» + «*særlig belastning*»
- Videreført i *Ahus IR* (HR-2023-1108-A); gir en viss presisering av vilkårene

84

Oppsummering av argumentasjonslinjene

85

Personskadeerstatning

– utvalgte emner, som belyser premissene for
Compensatio-beregninger

Supplerende nettside for forelesningen:

www.erstatningskurs.no

morten@lexiaeducation.no

Professor dr. juris Morten Kjelland

86